BIZOTTSÁG

A BIZOTTSÁG AJÁNLÁSA

(2006. október 24.)

a nukleáris létesítmények leszerelésére, illetve a kiégett fűtőelemek és radioaktív hulladékok kezelésére szolgáló pénzügyi források kezeléséről

(2006/851/Euratom)

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA,

tekintettel az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 124. cikkére,

mivel:

(1) A Szerződés preambuluma megfogalmazza a tagállamok azon törekvését, hogy a lakosság életét és egészségét fenyegető veszélyek kiküszöbölése érdekében megteremtsék a szükséges biztonsági feltételeket.

(2) A Szerződés 2. cikkének b) pontja előírja a Közösség számára különösen, hogy a lakosság és a munkavállalók egészségének védelme érdekében egységes biztonsági előírásokat állapítson meg, és gondoskodjon azok alkalmazásáról.

(3) A Szerződés III. fejezete megállapítja azokat az alapvető előírásokat, amelyek segítségével a Közösség gondoskodik a munkavállalók és a lakosság egészségének az ionizáló sugárzásból származó veszélyekkel szembeni védelméről.

(4) A 96/29/Euratom tanácsi irányelv [1] megállapítja a munkavállalók és a lakosság egészségének az ionizáló sugárzásból származó veszélyekkel szembeni védelmét szolgáló alapvető biztonsági előírásokat.

(5) Az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 1985. június 27-i 85/337/EGK tanácsi irányelv [2] kimondja, hogy a tagállamok „meghoznak minden olyan intézkedést, amely ahhoz szükséges, hogy az engedély megadása előtt többek között a jellegüknél, méretüknél vagy elhelyezkedésüknél fogva a környezetre várhatóan jelentős hatást gyakorló projektek esetében hatásvizsgálatot végezzenek".

(6) A radioaktív anyagokból származó ionizáló sugárzás hatásai túlterjedhetnek az országhatárokon; ezekkel a hatásokkal számolni kell a nukleáris létesítmények hasznos élettartamának lejártát követően is.

(7) Az Európai Közösségek számára elsőrendű fontosságú a munkavállalók és a lakosság egészségének védelme ezen veszélyekkel szemben. Ezért szigorú biztonsági előírásokat kell alkalmazni annak érdekében, hogy ezek a kockázatok a nukleáris létesítmények hasznos élettartama alatt és azon túl is kezelhetők legyenek.

(8) Az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság hangsúlyozta annak szükségességét, hogy „a tagállamok biztosítsák, hogy az általuk pénzügyi szempontból ellenőrzött, a leszerelés műveleteire és a hulladékok kezelésére szánt megfelelő pénzügyi forrásokat valóban erre a célra használják fel, továbbá gondoskodjanak e források átlátható kezeléséről, hogy ezáltal el lehessen kerülni, hogy a villamos energia piacán a tisztességes versenyt akadályozó tényezők jelenjenek meg [3]".

(9) A Bizottság rámutatott „annak fontosságára, hogy biztosítva legyen az Euratom-Szerződés célkitűzéseihez kapcsolódó, a leszerelés műveleteire és a hulladékok kezelésére létrehozott alapok átlátható kezelése és egyedül e célra való felhasználása. E tekintetben a Bizottság az Euratom-Szerződésben előírt feladatkörében éves jelentést szándékozik közzétenni a leszerelésre és a hulladékkezelésre szánt alapok felhasználásáról. A Bizottság különös figyelmet fordít arra, hogy a közösségi jog irányadó rendelkezéseit teljes mértékben alkalmazzák [4]".

(10) A Bizottság az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak szóló közleményében [5] kiemelte, hogy fokozottan szükség van ezen pénzügyi források kezelésének átláthatóságára és harmonizálására. A Bizottság megfogalmazta azon szándékát is, hogy 2005-ben ajánlást fog előterjeszteni.

---

[1] HL L 159., 1996.6.29., 1. o.

[2] HL L 175., 1985.7.5., 40. o. A legutóbb a 2003/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL L 156., 2003.6.25., 17. o.) módosított irányelv.

[3] Intézményközi nyilatkozat, HL L 176., 2003.7.15., 56. o.

[4] A Bizottság nyilatkozata, HL L 176., 2003.7.15., 56. o.

[5] COM(2004) 719, Jelentés a nukleáris atomerőművek leszerelésére szánt pénzügyi források felhasználásáról, 2004.10.26.

(11) Maguk a leszerelési műveletek is jelenthetnek potenciális kockázatot a lakosság egészségére és a környezetre nézve, különösen ha a leszerelési műveletek radiológiai kockázatainak kezeléséhez szükséges intézkedések nem születnek meg időben.

(12) Mindezen kockázatok kezeléséhez biztosítani kell a nukleáris létesítmények biztonságos leszerelését, beleértve a radioaktív hulladék és a kiégett fűtőanyagok hosszú távú kezelését is.

(13) A nukleáris létesítmények biztonságos leszereléséhez, ezen belül a radioaktív hulladék és a kiégett fűtőanyagok hosszú távú kezeléséhez nagy összegű pénzügyi forrásokra van szükség. Hátrányosan hathat a leszerelési folyamatra, ha ezek a források a szükséges időpontban nem állnak rendelkezésre. A nukleáris létesítmények biztonsági előírásokkal összhangban történő teljes leszereléséhez megfelelő pénzügyi forrásoknak kell rendelkezésre állniuk a kellő időpontban.

(14) A „szennyező fizet” elvet követve a nukleáris létesítmények üzemeltetőinek a létesítmény aktív élettartama alatt megfelelő pénzügyi forrásokat kell elkülöníteniük a jövőbeli leszerelés költségeinek fedezésére.

(15) A csatlakozási tárgyalások során napirendre került azon nukleáris erőművi reaktorok idő előtti leállításának ügye, amelyek vélhetően már nem korszerűsíthetők gazdaságosan. Ennek megfelelően a Bizottság saját kezdeményezésére hozzájárult különböző, egyes új tagállamokban megvalósuló leszerelési projektek pénzügyi forrásainak előteremtéséhez, és – meghatározott feltételekkel – jelenleg is támogat ilyen projekteket.

(16) A 2001. június 18-án hatályba lépett, a kiégett fűtőelemek kezelésének biztonságáról és a radioaktív hulladékok kezelésének biztonságáról szóló közös egyezmény 26. cikke kimondja, hogy „a szerződő felek megteszik a szükséges intézkedéseket a nukleáris létesítmények biztonságos leszerelésére. Ezen intézkedések keretében gondoskodni kell többek között megfelelő szakemberekről és pénzügyi forrásokról.” Az egyezmény 22. cikkének ii. pontja olyan intézkedések meghozatalára kötelezi a szerződő feleket, amelyek révén biztosítható, hogy „a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelését szolgáló létesítmények biztonságos működésének támogatására megfelelő pénzeszközök álljanak rendelkezésre mind a létesítmények aktív élettartama alatt, mind pedig a leszereléskor”.

(17) A Szerződés 2. cikkének c) pontja előírja a Közösség számára, hogy segítse elő a beruházásokat, és biztosítsa a Közösségben az atomenergia alkalmazásának fejlesztéséhez szükséges alapvető létesítmények megteremtését. A nukleáris energiatermelés nem választható el az ilyen jellegű beruházások vagy létesítmények leszerelési műveleteitől. A Szerződés 41. cikke előírja, hogy a nukleáris energiával kapcsolatos beruházási projekteket vizsgálat céljából be kell jelenteni a Bizottságnak. Az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés 41. cikkének megfelelően a Bizottsággal közlendő beruházási projektek meghatározásáról szóló, 1999. december 2-i 2587/1999/Euratom tanácsi rendelet [1] úgy hivatkozik a leszerelési műveletekre, mint a Bizottsággal közlendő és megtárgyalandó beruházási projektekre. Ennek megfelelően a személyeknek és a vállalkozásoknak [2] értesíteniük kell a Bizottságot az újonnan épített nukleáris létesítményekkel összefüggő leszerelésfinanszírozási rendszerekről.

(18) A pénzeszközök kellő időben és elegendő összegben történő biztosítása megköveteli a finanszírozás forrásainak, illetve a szóban forgó létesítmények leszerelési költségeinek alapos és megfontolt elemzését. A leszerelés forrásigényének meghatározásakor tekintetbe kell venni a technológiai szempontokat és a nukleáris biztonsági előírásokat.

(19) Annak érdekében, hogy a nukleáris létesítmények leszereléséhez szükséges források a kellő időben rendelkezésre álljanak, elsőrendű fontosságú ezen pénzügyi források átlátható kezelése és megfelelő külső felügyelete, amely egyúttal segít megakadályozni azt is, hogy a villamos energia piacán tisztességes versenyt akadályozó tényezők jelenjenek meg. Ezen célkitűzések megvalósítására számos kezelési mód alkalmas. Célszerű olyan felelős nemzeti testületet létrehozni, amely képes szakértői véleményt alkotni a pénzeszközök kezelésével, valamint a leszerelések költségeivel kapcsolatos kérdésekről.

(20) Ez az ajánlás nem tartalmaz eltérést az állami támogatásokra vonatkozó szabályoktól. Az állami beavatkozás ebben az összefüggésben az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződésben foglalt ügyekkel kapcsolatos, ezért ennek a Szerződésnek az alapján ítélendő meg. Amennyiben azonban a beavatkozás az említett Szerződés célkitűzéseihez nem szükséges vagy azokat meghaladó mértékű, illetve ha a belső piaci versenyt veszélyezteti vagy veszélyeztetheti, akkor az Európai Közösséget létrehozó szerződés alapján ítélendő meg.

(21) Az esetleges visszaélések elkerülése érdekében körültekintően kell eljárni a pénzügyi források befektetésekor. A befektetéseknek hosszú távúaknak, valamint biztonságos kockázati profillal rendelkezőknek kell lenniük, egyszersmind szavatolniuk kell a pénzeszközök reálértékét is.

[1] HL L 315., 1999.12.9., 1. o.

[2] Az Euratom-Szerződés II. mellékletében felsorolt ipari tevékenységeket folytató személyek és vállalkozások.

(22) Biztonsági okokból a nukleáris létesítmények leszereléséhez szükséges megfelelő források összegyűjtése során figyelembe kell venni egyes létesítmények speciális körülményeit.

(23) A tapasztalatok szerint a biztonsági kihívásokra adott közös válaszok megtalálásának egyik leghatékonyabb módja, ha a nemzeti szakértők véleményt cserélnek a leszereléssel és hulladékkezeléssel kapcsolatos különböző felfogásokról és finanszírozási rendszerekről. Ezért a Bizottság a tagállamokkal folytatott együttműködés erősítésének szándékával kijelenti, hogy létre kíván hozni egy leszerelésfinanszírozással foglalkozó állandó csoportot. Ez a leszerelésfinanszírozási csoport lesz hivatott segíteni a Bizottság jelen ajánlással összefüggő munkáját.

(24) A szubszidiaritás általános elvének sérelme nélkül kívánatosnak mutatkozik bizonyos mértékű harmonizáció a leszereléssel kapcsolatos fogalmak területén. Ezt a harmonizációt a leszerelésfinanszírozási csoportban kell lefolytatni oly módon, hogy a testület – tekintettel az ajánlásban foglaltak gyakorlatban történő megvalósítására, különösen pedig a leszerelési műveletek költségkalkulációs módszereinek harmonizációja céljából – közös álláspontot alakít ki ezen ajánlás értelmezéséről.

(25) A Szerződés 8. cikke alapján a Közös Kutatóközpont atomenergiával kapcsolatos kutatási programokat valósít meg, amelyekkel összefüggésben a létesítmények aktív élettartamának lejárta után ionizáló sugárzás kockázata léphet fel. Az említett létesítmények biztonságosságának szavatolása érdekében a Bizottságnak gondoskodnia kell arról, hogy a központ működése megfeleljen az itt megfogalmazott ajánlásoknak. A Bizottságnak ellenőriznie kell különösen, hogy a központ létesítményeinek leszerelésére szánt pénzügyi források kielégítőek-e. E feladatok ellátására a Bizottság nukleáris és költségvetési ügyekért felelős szervezeti egységei a legalkalmasabbak,

AJÁNLJA:

1. SZAKASZ

AZ AJÁNLÁS CÉLJA

Figyelemmel a Szerződés biztonsággal kapcsolatos célkitűzéseire, ez az ajánlás intézkedéseket javasol annak biztosítására, hogy a nukleáris létesítmények összes leszerelési műveletéhez, illetve a kiégett fűtőelemek és radioaktív hulladékok kezeléséhez a szükséges időpontban rendelkezésre álljanak a megfelelő pénzügyi források.

2. SZAKASZ

FOGALOMMEGHATÁROZÁSOK

Ezen ajánlás alkalmazásában:

a) „leszerelés”: minden olyan műszaki ártalmatlanítási tevékenység a nukleáris létesítményekkel (dekontaminációi, lebontás és megsemmisítés) és a hulladékkezeléssel (radioaktív hulladék és kiégett fűtőelemek kezelése és ártalmatlanítása) kapcsolatban, amely a nukleáris létesítmények radiológiai korlátozások alóli mentesülését eredményezi;

b) „leszerelési alap”: kifejezetten a nukleáris létesítmények leszereléséhez szükséges kiadások fedezésére szolgáló, tetszőleges típusú pénzügyi forrás;

c) „külső leszerelési alap”: olyan leszerelési alap, amelynek kezelését egy kijelölt, döntéseiben az alapba befizetőktől független testület végzi;

d) „belső leszerelési alap”: az üzemeltető által kezelt leszerelési alap;

e) „elkülönített leszerelési alap”: különállónak tekintett külső vagy belső leszerelési alap;

f) „üzemeltető”: a nukleáris létesítményt üzemeltető azon jogi személy, amely elsősorban köteles a nukleáris biztonsággal kapcsolatos feladatok ellátására;

g) „nukleáris létesítmény”: olyan polgári létesítmény, a hozzá tartozó terület, épületek és felszerelés, amelyben radioaktív anyagokat állítanak elő, dolgoznak fel, használnak, kezelnek, tárolnak vagy hulladékként elhelyeznek.

3. SZAKASZ

NUKLEÁRIS LÉTESÍTMÉNYEK LESZERELÉSE

1. A végleges bezárást követően a nukleáris létesítményeket le kell szerelni, a hulladékkezelésre pedig megfelelő megoldást kell kidolgozni.

2. A leszerelési tevékenységeket a munkavállalók és a lakosság egészségének szükségtelen veszélyeztetése nélkül kell végrehajtani.

3. A nukleáris létesítmények leszerelése során teljeskörűen alkalmazni kell a „szennyező fizet” elvet. Ebből a szempontból a nukleáris üzemeltetők elsődleges kötelezettsége abban áll, hogy a biztonságos leszerelés érdekében biztosítsák a megfelelő pénzügyi források rendelkezésre állását az adott nukleáris létesítmény végleges bezárásakor.

4. A rendelkezésre álló pénzügyi forrásoknak fedezniük kell a leszerelési tevékenységek összes mozzanatát, a létesítmény műszaki leszerelésétől a hulladékkezelésig.

4. SZAKASZ

INTÉZMÉNYI ÉS ELJÁRÁSI SZEMPONTOK

5. A Szerződés új nukleáris létesítmények építéséről szóló 41. cikkének rendelkezései, illetve az azok végrehajtására vonatkozó hatályos rendeletek ([1]) sérelme nélkül, a Szerződés 41. cikkében meghatározott eljárás keretében a személyeknek és vállalkozásoknak be kell jelenteniük a tervezett leszerelésfinanszírozási intézkedéseket.

A Bizottság a javasolt leszerelésfinanszírozási intézkedések vizsgálata során – figyelemmel a Szerződés 44. cikkének előírásaira – konzultál a leszerelésfinanszírozási csoporttal.

6. A tagállamok, ha ez még nem történt meg, olyan nemzeti testületeket hoznak létre vagy neveznek ki, amelyek képesek szakértői véleményt alkotni a pénzeszközök kezelésével, valamint a leszerelés költségeivel kapcsolatos kérdésekről. E testületeknek függetleneknek kell lenniük az alapba befizetőktől.

A nemzeti testület évente megvizsgálja a begyűjtött pénzügyi forrásokat, és rendszeresen, legalább ötévente a leszerelések költségkalkulációit. A költségkalkuláció és az összegyűjtött források közötti különbözetet idejében rendezni kell.

A tagállamok évente jelentésben számolnak be a Bizottságnak a fent említett nemzeti testület működési tapasztalatairól.

5. SZAKASZ

LESZERELÉSI ALAPOK

7. A nukleáris létesítmények a tervezett élettartam alatt folytatott nukleáris tevékenységükből származó bevételekből megfelelő leszerelési alapot képeznek.

8. Az összes nukleáris létesítményre vonatkozóan preferált megoldás az elkülönített, a körültekintő felhasználás tekintetében megfelelően ellenőrzött leszerelési alap. Az ezen ajánlásban előírt nemzeti testület által készített felülvizsgálatnak kiemelt szerepet kell betöltenie az alapok megfelelő kezelésében és felhasználásában.

9. Új nukleáris létesítmények esetében kívánatos egy elkülönített, a körültekintő felhasználás tekintetében megfelelően ellenőrzött leszerelési alap létrehozása.

([1]) Az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés 41. cikkének megfelelően a Bizottsággal közlendő beruházási projektek meghatározásáról szóló, 1999. december 2-i 2587/1999/Euratom tanácsi rendelet, valamint az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés (HL L 315., 1999.12.9., 1. o.) 41. cikkében előírt közlemények megtételét érintő eljárások meghatározásáról szóló 1209/2000/EK rendelet módosításáról szóló, 2003. július 23-i 1352/2003/Euratom bizottsági rendelet (HL L 192., 2003.7.31., 15. o.).

6. SZAKASZ

A LESZERELÉSI KÖLTSÉGEK KALKULÁCIÓJA

10. Tekintettel az összegyűjtött leszerelési alapok eltérő felhasználására, elkülönítetten kell kezelni egyfelől a létesítmény műszaki leszerelését, másfelől a hulladékkezelést, és ezekre külön-külön költségkalkulációt kell készíteni.

11. A megfelelő pénzügyi források rendelkezésre bocsáthatósága érdekében a költségkalkulációt körültekintően, a reálisan megvalósítható alternatívák figyelembevételével kell elvégezni; a számítások külső ellenőrzését és jóváhagyását a jelen ajánlásban előírt nemzeti testület végzi.

12. A költségkalkulációnak helyszínspecifikusnak kell lennie, és a lehető legpontosabb becslésekből kell kiindulnia.

13. Amennyiben a megvalósítás során a leszerelési projekt a jóváhagyott költségkalkulációnál drágábbnak bizonyul, a többletköltségeket az üzemeltető állja. Ezt a szempontot körültekintően kell érvényesíteni abban az esetben, ha az üzemeltető személyében a nukleáris létesítmény aktív élettartama alatt vagy azt követően változás következik be.

14. Megfelelő figyelmet kell szentelni azoknak az eseteknek, amelyekben történelmi okokból valamilyen speciális megoldás a legkedvezőbb. Az adott esetben alkalmazott eljárásnak átláthatónak kell lennie, és az ezen ajánlásban előírt nemzeti testületnek teljeskörűen részt kell benne vennie.

7. SZAKASZ

A LESZERELÉSI ALAPOK FELHASZNÁLÁSA

15. A pénzügyi források kizárólag arra a célra használhatók, amelyre létrehozzák és kezelik őket. Ezzel összefüggésben kiemelt figyelmet kell kapnia az átláthatóságnak. Minden adatnak nyilvánosnak kell lennie, kivéve a bizalmas üzleti információkat.

16. Az eszközberuházások terén biztonságos kockázati profilra kell törekedni, amely minden időpillanatban biztosítja a pozitív hozamot.

17. Mivel az üzemeltető nem képes befolyást gyakorolni a külső leszerelési alap pénzügyi kezelésére, az államnak kell szavatolnia a befektetések értékét annak érdekében, hogy az adott időpontban megfelelő pénzeszközök álljanak rendelkezésre még akkor is, ha ezen pénzügyi források tervezett felhasználási idejére a befektetett összegek független kezelője nominális veszteséget realizál. Ebben az esetben az alapot nem szabad a befektetési veszteségnél nagyobb összeggel kiegészíteni.

18. Amennyiben a belső alap kezelője a vártnál kevesebb nyereséget realizál, az üzemeltető felel azért, hogy a kellő időpontban rendelkezésre álljon a szükséges pénzeszköz.

19. Azon nukleáris létesítmények esetében, amelyek elsődleges célja nem áru- vagy szolgáltatásértékesítés, biztosítani kell a leszerelés megfelelő tervezését és költségvetési előirányzatát annak érdekében, hogy a megfelelő finanszírozási eszközök rendelkezésre álljanak az időben történő, biztonságos leszereléshez.

20. Az előirányzott költségvetést az ezen ajánlásban előírt nemzeti testület vizsgálja felül. Nemzeti testület hiányában a tagállamok kikérhetik a Bizottság tanácsát a meghozandó intézkedésekkel kapcsolatban.

Kelt Brüsszelben, 2006. október 24-én.

a Bizottság részéről

Andris PIEBALGS

a Bizottság tagja